

Azərbaycan xalqı və beynəlxalq ictimaiyyət ulu öndər Heydər Əliyevin anadan olmasının 100-cü ildönümünü böyük ruh yüksəkliyi ilə qeyd edir. Dünya siyasətinin nəhənglərindən olan Heydər Əliyev Tanrının Azərbaycan xalqına bəxş etdiyi nadir şəxsiyyətlərdən biridir. Çoxəsrlik dövlətçilik ənənələrinə malik olan xalqımızın tarixində ulu öndərin şəxsiyyəti, onun siyasi və idarəçilik fəaliyyəti müstəsna yer tutur. O, əbadi olaraq Azərbaycan xalqının yaddaşında qurucu və xilaskar dövlət xadimi, ümummillî lider kimi qalmışdır.

Dövlət quruculuğu və dövlətçilikdən danışarkən, heç şübhəsiz, ilk növbədə, Heydər Əliyevin bu sahədəki danılmaz fəaliyyəti və əsasını qoyduğu siyasi xətt yada düşür. Çünki möhkəm təməllər üzərində formalaşan müstəqil Azərbaycan dövləti məhz Heydər Əliyevin milli dövlətçilik amallarına bağlı ideologiya sayəsində bərqərar olmuşdur. Müasir Azərbaycan tarixinin 30 ildən artıq bir dövrü ərzində respublikamıza rəhbərlik etmiş Heydər Əliyevin dövlətçilik təfəkkürü elə bir tükənməz irs yaratmışdır ki, bununla bağlı onun strateji düşüncələrinin və fəaliyyətinin bütün tərəflərini əsrlər boyu öyrənməyə, təhlil və təbliğ etməyə ehtiyac olacaqdır. Bu günün yeni reallıqları fonunda onun böyük dövlətçilik salnamasının məzmunu və mahiyyəti daha aydın və dolğun görünür.

Qurucu lider

Bu zirvədən Heydər Əliyevin müasir Azərbaycan dövlətinin qurucusu kimi müstəsna tarixi roluna nəzər yetirmək, fəaliyyətini araşdırmaq həmişə siyasi, həm də elmi-tarixi, nəzəri və praktik baxımdan aktualdır. Bunun üçün, düşüncəmiz ki, ölkəmizin son yüzillik tarixinə ekskurs etmək və bu dövrdəki siyasi proseslərin necə cərəyan etməsinə diqqət yetirmək kifayətdir. Azərbaycan xalqı 1918-ci ilin may ayında bir ilk imza atdı – müstəqil Şərqi respublika məfkürəsini gətirdi, Azərbaycan Cümhuriyyətini, respublika idarə-üsulunu qurdu. Lakin cəmi 23 aydan sonra – 1920-ci ilin aprelində Azərbaycan Demokratik Respublikası süquta uğradı. Azərbaycan SSR yaradıldı. XX əsrin 20, 30 və 40-cü illəri sovet dövlət quruculuğu adı altında müstəqil dövlətçilik atributlarının zəifləməsi, Azərbaycanın mərkəzə daha çox bağlanması, milli ədəbiyyatın, milli ruhu ziyallıqların təqib və repressiyalara məruz qalması ilə yadda qaldı.

Bütün bunlara baxmayaraq, Heydər Əliyev o dövrü yalnız qara rəngə boyamaq istəyənlərə heç də tam razılaşmayaraq ədalət naminə həmin illərin müsbət meyillərindən faydalanmaq imkanlarının da olduğunu diqqətə çatdırırdı. Ulu öndər deyirdi: "Ötən 70 ildə Azərbaycanın elmi potensialı yaranıb, respublikanın böyük iqtisadi potensialı yaranıb. Azərbaycan qurulub, yaşayıb, yeni Azərbaycan xalqı bu rejimi qəlbən qəbul etməsə də, bu rejimin içərisində öz işini görüb, irəliləyib gedib, inkişaf edib".

Bununla Heydər Əliyev, ilk növbədə, istonlu şəraitdə bir rəhbərin öz xalqının inkişafı üçün bütün şey və bacarığını səfərbər etmək qabiliyyətini gələcəyə pragmatik baxışların formalaşmasına təsir göstərən ciddi amil kimi dəyərləndirirdi. Tarixdən məlum olduğu kimi, həmin dövrdə dövlət idarəetməsi ilə bağlı bütün məsələlər "kadrlar hər şeyi həll edir" məntiqinə əsaslanırdı. Bu o anlama gəlir ki, Sovet İttifaqına daxil olan müttəfiq respublikaların inkişaf səviyyəsi onlara rəhbərlik edən rəhbərlərin şəxsi keyfiyyətlərindən bilavasitə asılı olmuşdur. Bu səbəbdən də respublikaların hamısı heç də bərabər səviyyəli göstəricilərə malik deyildilər. Azərbaycan isə böyük enerji və aqır imkanlara malik olmasına baxmayaraq, ötən əsrin 60-cü illərinin sonlarına qədər onların sırasında ən geridə qalnlardan biri idi.

1969-cü ildə Heydər Əliyev Azərbaycan Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsinin birinci katibi vəzifəsinə seçildikdən sonra respublikada şərait tədricən müsbət istiqamətdə dəyişməyə başladı. Artıq həmin dövrdən etibarən digər sahələrdə olduğu kimi, respublikada əsl dövlətçilik ənənələrinin inkişafına təkan verildi, dövlət idarəçiliyində yeni, mükəmməl və səmərəli metodlar tətbiq edildi. Bu siyasi kursun əsas qayəsi, ilk növbədə, Azərbaycanın iqtisadi imkanlarının əhalinin maddi rifahının yüksəldilməsinə yönəldilməsi, onun elmi potensialının artırılması, ölkəmizi inkişaf edən qabaqcıl respublika kimi tanıdılması idi. Bunun üçün Heydər Əliyev bütün çətinliklərə və maneələrə sınıq gərəkər şəxsi nüfuzu sayəsində Mərkəzin müttəfiq respublikalar üçün nəzərdə tutduğu bölgədə Azərbaycanın payının mümkün qədər artırılmasına nail olurdu.

Beləliklə, Azərbaycana rəhbərlik etdiyi 1969-1982-ci illər ərzində Heydər Əliyevin titanlı səyləri nəticəsində Azərbaycan geridə qalmış aqır ölkədən inkişaf etmiş, müasir və SSRİ məkanında özünü təmin edən iki respublikadan birinə çevrildi. Ümummillî liderimizin 1969-1982-ci illərdəki əvəzsiz xidmətlərinə nəzər salanda bir daha aydın olur ki, Heydər Əliyev hələ o dövrdə ölkəmizdə qanunçuluğun və hüquq qaydasının möhkəmləndirilməsinə, strateji əhəmiyyətli sənəyə və istehsal müəssisələrinin inşasına nail olmaqla, hərbi kadrların hazırlanmasına xüsusi diqqət yetirməklə və Azərbaycanın iqtisadi inkişaf göstəricilərini görə keçmiş İttifaq miqyasında ilk yerlərdən birini tutmasına təmin etməklə, müstəqilliyimizə zəmin yaradan uzaqgörən fundamental addımlar atmışdır. O, dövlət müstəqilliyimizin bərpası ilə bağlı düşüncələrinin məhz həmin illərdə formalaşdığına diqqət çəkmişdir: "22 il bundan öncə biz bilirdik ki, Azərbaycan müstəqil dövlət olacaqdır. Lakin mən o vaxt Azərbaycanın müstəqilliyi fikri ilə yaşayırdım".

1970-1980-ci illərdə şəxsi təşəbbüsü və qayğısı sayəsində keçmiş SSRİ-nin böyük səhərlərində fəaliyyət göstərən aparıcı nüfuzlu ali məktəbində minlərlə azərbaycanlı gəncin yüksək savadlı mütəxəssislər kimi hazırlanması üçün geniş imkan yaratmaqda Heydər Əliyev Azərbaycanda kadr potensia-

Heydər Əliyevin həyat və fəaliyyəti əsl dövlətçilik məktəbidir

lının inkişafına müstəsna töhfə vermişdir. Bu addımlar səciyyəvi etibarilə strateji məzmun kəsb edirdi. Daha dəqiq desək, bir tərəfdən Azərbaycanın yüksək ixtisaslı kadrlara olan ehtiyacı təmin edilirdi, digər tərəfdən potensial Azərbaycan diasporunun formalaşması prosesinin konturları cızılırdı.

İti siyasi fəhmi hesabına perspektivdə ölkəmizin müstəqilliyini proqnozlaşdırın Heydər Əliyevin hələ sovet dövründə respublikamızda hərbi quruculuq məsələlərinə son dərəcə böyük əhəmiyyət verməsinin izahıdır. Onun milli hərbi kadrların hazırlanması sahəsində atdığı uzaqgörən addımların 2020-ci ildə Vətən müharibəsində əldə olunmuş tarixi Qələbəyə necə böyük töhfə verdiyinin bir daha şahidi olduq. Ötən əsrin 70-ci illərində böyük səylər nəticəsində yaradılmış Cəmiyyət Naxçıvanski adına məktəbin müdavimləri olan zabitlər artıq bu gün müstəqil Azərbaycanın Silahlı Qüvvələrinin komandirləri, generallarıdır. Ulu öndər Kremldəki yüksək nüfuzundan məharətlə istifadə edərək, respublikanın xalq təsərrüfatının inkişafını təmin etmək üçün Sov.İKP MK-nın və SSRİ Nazirlər Sovetinin mühüm qərarlarını qəbul edilməsinə nail olmuş və Azərbaycanın mərkəzi büdcədən asılılığını minimuma endirərək, demək olar ki, müstəqil fəaliyyətini təmin etmişdir. Bu, hər zaman öz xalqını azad və məğrur görmək istəyən Heydər Əliyevin siyasi uzaqgörənliyinin bariz nümunəsi kimi dəyərləndirilməlidir.

Yuxarıda göstərilən tarixi reallıqlar Heydər Əliyevin 2001-ci il, yeni əsr və üçüncü minillik münasibəti ilə xalqa müraciətində gəldiyi aşağıdakı konkret elmi-nəzəri nəticənin də inkarolunmaz həqiqət olduğunu bir daha sübut edir: "Azərbaycanın Sovet dövründə inkişafının ən bariz nəticəsi odur ki, həmin dövrdə yaranmış iqtisadi, elmi-texniki və mədəni potensial respublikamızın tam müstəqil dövlət kimi fəaliyyət göstərməsi üçün möhkəm zəmin yaratmışdır".

Kreml zirvəsində

Heydər Əliyev Moskvada çalışdığı 1982-1987-ci illərdə də respublikanın inkişafı üçün əhəmiyyətli addımlar atırdı. Lakin ondan sonra respublikaya rəhbərlik etmiş şəxslərin kölə psixologiyası, prinsipsizliyi, qətiyyətsizliyi və düşünlümlümsü kor-koranə addımları Azərbaycanı getdikcə tənzəzlə yuvarlayırdı. Respublika dərin iqtisadi və siyasi böhrana doğru gedirdi.

Erməni millətçilərinin təsiri altına düşmüş Mixail Qorbaçov Sov.İKP MK-nın Baş katibi seçildikdən sonra artıq dünya miqyasında yüksək nüfuz qazanmış və əsl liderlik xüsusiyyətləri seçilən Heydər Əliyevin şəxsiyyətə qısqançılıqla yanaşır və onu hakimiyyət dəhlizlərindən uzaqlaşdırmaq üçün firsət axtarırdı. 1987-ci ildə Heydər Əliyevin Moskvada siyasi fəaliyyətdən təcrid olunmasından dərhal sonra keçmiş İttifaqın ermənipərəst rəhbərləri Dağlıq Qarabağda separatçı hərəkatlara rəvac verirdi. Bu, həm də 1988-ci ildə 300 mindən artıq soydaşımızın Ermənistandan kütləvi deportasiyasını sürətləndirdi.

Həmin dövrdə Azərbaycanda dərinləşməkdə olan ictimai-siyasi böhran, hakimiyyətdə olanların qorxaqlığı və həmçinin cəbhəçilərin təxribatçı davranışları Sovet qoşunlarının Bakıya yeridilməsi və 1990-cı il qanlı 20 Yanvar faciəsi ilə nəticələndi. Bu hadisəyə, ilk olaraq, kəskin etirazını bildirən və ən cəsarətli, dəqiq və obyektiv siyasi qiyməti verən də Heydər Əliyev oldu. O, həyatı üçün real təhlükələrdən çəkinmədən Moskvadakı Azərbaycanın Daimi Nümayəndəliyinə gələrək oradan beynəlxalq aləmə tarixi bəyanat ünvanladı. Bu cəsarətli çıxışdan ruhlanmış Azərbaycan xalqının milli azadlıq hərəkatı daha geniş vüsət aldı.

Siyasi iradə nümunəsi

1990-cı ildə məlum səbəblər üzündən Vətənə döndükdən sonra Bakıda qala bilməyən Heydər Əliyev Naxçıvana üz tutdu. 1991-ci ilin sentyabrında Muxtar Respublikanın Ali Məclisinin Sədri seçildikdən sonra blokada vəziyyətinə düşmüş Naxçıvanın

ağır problemləri ilə məşğul olmağa başladı. Heydər Əliyev fəaliyyətinin bu dönamında dünya miqyasında ən çətin məqamlarda əsl liderlərə məxsus fəvqəladə və bənzərsiz üstün keyfiyyətlərini ortaya qoyaraq, yüksək səviyyəli dövlətçilik və idarəçilik nümunələri ilə böyük dövlətlərin diqqətini Naxçıvanın problemlərinə cəlb etməyə nail oldu. Heydər Əliyev ilk gündən idarəetmədə dövlətçilik prinsiplərinin dominantlığını təmin etdi.

1991-ci ilin avqustunda Moskvada dövlət çevrilişinə cəhdədən sonra SSRİ-nin parçalanması prosesi daha da gücləndi. Azərbaycan, o cümlədən, Naxçıvan Muxtar Respublikasında da hərbi-siyasi vəziyyət daha da mürəkkəbləşdi. Həmin məqamlarda Heydər Əliyev Naxçıvanı işğal təhlükəsindən xilas etmək üçün atdığı siyasi və diplomatik addımların çox mühüm əhəmiyyəti oldu.

Ordu quruculuğu məsələsinə xüsusi həssaslıqla yanaşan Heydər Əliyev bu məqamda Azərbaycan rəhbərliyinin nümayiş etdirdiyi üstünlüyü və qətiyyətsizliyi yolverilməz hal sayırdı. Heydər Əliyevin güclü siyasi iradəsi sayəsində Ali Məclisin 1992-ci il iyul ayının 25-də razılaşdırılmış xüsusi qərarı əsasında bu ərazilərdə sovet qoşun hissələrinin əmlakının dinc şəkildə və bütünlüklə Azərbaycan tərəfinə təhvil verilməsi böyük tarixi hadisə idi.

YAP ideoloji mübarizənin ön cərgəsində

Olduqca gərgin, bütün sahələrdə tənzəzlə və böhranım hökm sürdüüyü həmin vəziyyətdə Yeni Azərbaycan Partiyasının yaradılması, heç şübhəsiz, ümummillî liderin xalqımız qarşısındakı ən böyük xidmətlərindən biri oldu. Çünki siyasi-ideoloji sahədə də boşluğun aradan qaldırılması, milli maraqlar naminə siyasi təşəbbüslərin səfərbər olunması, həmçinin sabitliyin, siyasi sistemin inkişafı, eləcə də siyasi mədəniyyətin təşəkkülünün təmin edilməsi üçün məqsədyönlü addımlar atılmalı idi. 1992-ci il noyabrın 21-də Naxçıvanda YAP-ın təsis konfransı keçirildi və Heydər Əliyev partiyanın sədri seçildi. Müxalifət partiyası kimi siyasi səhnəyə çıxmiş YAP qısa müddət ərzində ümumxalq partiyasına çevrilərək Azərbaycanın inkişafının ideoloji sütununa çevrildi. Azərbaycanda müttəraqı siyasi sistemin və siyasi mədəniyyətin rüseymlərinin formalaşması da məhz bu tarixi hadisədən qaynaqlanırdı.

Müstəqilliyi qorumaq daha çətinidir

1991-ci ilin oktyabrında formal olaraq müstəqillik aktına imza atmış Azərbaycanın tarixi nailiyyəti itirmək təhlükəsi ilə üz-üzə qalmışdı. Belə ki, o dövrdə ölkə daxilindəki vətəndaş müharibəsi dərəcəsinə yüksəlmiş qarşıdurmalar nəinki dövlət müstəqilliyini, hətta milli varlığını belə birbaşa hədəfə almışdı. Digər tərəfdən də təcavüzkar Ermənistanın ölkəmizə qarşı torpaq iddiaları ilə müşayiət olunan Dağlıq Qarabağ problemi ağır yük kimi Azərbaycanın başı üzərdə dururdu. Azərbaycanın o dövrdəki iqtidarının qorxaqlığı, siyasi səbatsızlığı bir tərəfdən, AXC-Müsavat cütlüyündə birləşmiş xayanətkar ünsürlərin antimillî mövqeyi isə digər tərəfdən erməni işğalını sürətləndirən şərait yaradırdı, rayonlar bir-birinin ardınca düşmənin nəzarətinə keçirdi. Günü-gündən şiddətlənən məcburi köçkünlər problemi ictimai-siyasi xaosun yaranması üçün əsas səbəblərdən birinə çevrilmişdi.

1992-ci ilin yaz aylarından başlanan daxili hərə-mərclik, siyasi qüvvələrin çəkişməsi cəbhə bölgəsinin nəzarətdən kənar qalmasına və Qarabağ savaşında ermənilərin üstünlüyü ələ almasına gətirib çıxardı. AXC-Müsavat cütlüyü Qarabağ kərtindən istifadə etməklə meydan hərəkatının dalğası üzərində hakimiyyəti faktiki olaraq zəbt etdi. Bundan sonra cəmi bir il ərzində daxili və xarici siyasətdə buraxılan başlanılmaz səhvlər məntiqi nəticə kimi sonda Elçibəy hakimiyyətinin süqutunu şərtləndirdi.

Azərbaycanın nicat ünvanı

1993-cü ilin iyununda Heydər Əliyevin siyasi hakimiyyətə qayıdışı tarixi zərurət idi. Xilaskarlıq missiyasını öz üzünə götürən Heydər Əliyev Bakıda hakimiyyət davasının getdiyi bir vaxtda Gəncəyə gedərək, diplomatik məharəti və şəxsi nüfuzu hesabına qarşılıqlı anlaşma təklif etdi.

Gəncə hadisələri ağıllı siyasi gedişlər və böyük şəxsi nüfuz hesabına sülh yolu ilə yatırıldıqdan sonra 1993-cü il iyunun 15-də Heydər Əliyev Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin Sədri seçildiyi zaman problemlərin həlli üçün ilk növbədə ölkədə vətəndaş həmrəyliyinə, sabitliyinə son dərəcə vacib olduğu barədə qənaətinə açıqladı: "Əgər respublikada ictimai-siyasi sabitlik olmasa, sağlam ictimai-siyasi mühit olmasa, heç bir sosial-iqtisadi proqramdan, yaxud problemlərin həll edilməsindən söhbət edə bilməz".

Azərbaycanda dövlət orqanlarının fəaliyyətini və dövlətçiliyi bərpa etmək məqsədilə 1993-cü il oktyabr ayının 3-də keçirilən prezident seçkiləri nəticəsində xalqın dərin etimadı ilə Azərbaycan Prezidenti seçilən Heydər Əliyev dövrün xüsusiyyətlərinə və zamanın tələblərinə müvafiq olaraq növbəti mərhələ üçün ölkəmizin inkişaf paradigmatlarını dəqiqləşdirmişdi. 1993-cü il oktyabrın 10-da keçirilmiş andiçmə mərasimində o, həyatının qalan hissəsində Azərbaycan xalqının xoşbəxliyi naminə sərf edəcəyini bəyan etdi: "Azərbaycan xalqı öz tarixinin ən mürəkkəb, faciəli dövrünü yaşayır. Məhz bu dövrdə mənim üzümünə qoyulan bu vəzifənin məsuliyyətini dərinləndirərək dərk edirəm və əmin etmək istəyirəm ki, bütün fəaliyyətim, bütün həyatım bu etibarə doğrultmaq, xalqın ümidlərini doğrultmaq işinə həsr edəcəyəm".

Əsrə bərabər 10 il

Heydər Əliyev dövlət başçısı kimi dövlətin müstəqilliyinin qorunub saxlanmasını və onun ərazi bütövlüyünün təmin edilməsini özünün ən ümdə vəzifələrindən biri hesab edirdi və bütün fəaliyyətini bu məqsədlər ətrafında nizamlayırdı. Ulu öndər o zaman işğal altında olan torpaqlarımızın azad olunması istiqamətində sistemli və məqsədyönlü fəaliyyətini əsasını qoydu, həm ölkə daxilində, həm də beynəlxalq miqyasda ardıcıl işlərə başladı. Hakimiyyətə gəldikdən sonra o, ilk növbədə, Azərbaycanın ən ağır problemi olan keçmiş Dağlıq Qarabağ probleminin həlli üçün təsirli tədbirlər görməyə başladı. Bişkek protokolunu imzalamaqla Ermənistanı atəşkəsə məcbur edən ulu öndər bundan sonra ölkə daxilində ictimai-siyasi vəziyyətin sabitləşdirilməsinə, separatçı qüvvələrin neytrallaşdırılmasına nail oldu.

Keçid dövründə müttəraqı iqtisadi inkişaf strategiyası hazırlandı və uğurla tətbiq olundu. Bu baxımdan düşünülmüş neft strategiyasına start verilməsi, "Əsrin müqaviləsi" bu müstəvində beynəlxalq əməkdaşlıq platformasının yaradılması, xarici tərəfdaşlarla iqtisadi-ticarəti münasibətlərin təminlərinin təminatı və digər addımlar Azərbaycanın iqtisadi və bütövlükdə, milli gücünü artıran faktor kimi müstəsna əhəmiyyətə malikdir.

Ulu öndərin qarşıya qoyduğu vəzifələr içində hüquqi təməl və ümumilikdə, hüquq anlayışı əsas prioritetlərdən birini təşkil edirdi. Bu məsələyə münasibətdə Heydər Əliyevin mövqeyi belə ifadə olunur: "Azərbaycan Respublikasında demokratik, hüquqi dövlət qurulmalıdır. Azərbaycan dövləti demokratik prinsiplər əsasında fəaliyyət göstərməlidir, öz tarixi, milli ənənələrindən bəhrələnməklə, dünya

demokratiyasından, ümumbəşəri dəyərlərdən səmərəli istifadə edərək demokratik dövlət quruculuğu yolu ilə getməlidir". Eyni zamanda, ulu öndər deyirdi: "Biz istəyirik ki, dövlətimiz tam demokratik, tam hüquqi, tam dünyəvi bir dövlət olsun. Bunun üçün də Azərbaycanda demokratiyanın bərqərar olması, inkişaf etdirilməsi, hüquqi aliliyin təmin olunması əsas vəzifəmizdir".

1995-ci il noyabrın 12-də bilavasitə Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə hazırlanmış müstəqil Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası qəbul olundu və dinc quruculuq işləri yeni keyfiyyətdə davam etdirilməyə başlandı.

Ulu öndərin rəhbərliyi ilə dövlətimizin qüdrətinin artırılması istiqamətində görülən və xüsusi əhəmiyyət kəsb edən işlərdən biri uğurlu ordu quruculuğunun əsasının qoyulması oldu və bu istiqamət dövlətin əsas prioritetlərindən birinə çevrildi. Həmin dövr həm də milli qanunvericiliyin sürətlə formalaşması və təkmilləşdirilməsi ilə müşayiət olunur. Bu illər Azərbaycanda qanunun aliliyinin təmin olunması, demokratiya və söz azadlığı üçün geniş şəraitin yaradılması ilə səciyyələnir. Heydər Əliyev tərəfindən əsas qoyulan siyasi kursun mühüm strateji vektorlarından digəri isə Şərqi dayaqlarını qorumaqla yanaşı, Qərba sürətlə inteqrasiya olunmasını təmin edən bir çox beynəlxalq konvensiyaların ratifikasiyası ilə bağlıdır.

Ulu öndərin on vacib saydığı məsələ isə

Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin beynəlxalq hüquq normaları əsasında, yeni ölkəmizin ərazi bütövlüyü çərçivəsində həll edilməsi olmuşdur. Heydər Əliyev problemin həlli ilə bağlı proseslərin gedişində heç vaxt təşəbbüsü əldən verməyərək dünya dövlətləri, o cümlədən, aparıcı ölkələrlə, habelə BMT, ATƏT və onun Minsk qrupu, digər nüfuzlu beynəlxalq təşkilatlar səviyyəsində bu mövzuda danışıqlar apararaq, Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü dəstəkləyən və Ermənistanın işğalçılıq siyasətini pisləyən qətnəmələrin və bəyanatların qəbuluna nail oldu.

Prezident İlham Əliyev ulu öndərin Azərbaycan müstəqilliyi və inkişafı naminə göstərdiyi fəaliyyətə siyasi qiymət verərək demişdir: "1993-cü ildən başlayaraq, Azərbaycan bu günə qədər uğurlu inkişaf yolu ilə gedir... Ondan sonra Azərbaycanda sabitlik dövrü başlamışdır və bu dövr bu gün də davam edir. Ölkəmiz üçün çox önəmli qərarlar qəbul edilmişdir, siyasi islahatlar start verilməmişdir. Məhz o illərdə bizə inkişafımızla bağlı strateji seçimlər edilmişdir ki, Azərbaycan müasir, demokratik ölkə kimi inkişaf etsin".

Siyasi varislik və davamlı islahatlar

Heydər Əliyev irsini araşdıraraq tədqiqatçıların ifadə etdikləri mühüm qənaətlərdən biri budur ki, onun xalqın firavan gələcəyi və dövlətin parlaq perspektivləri üçün ən böyük miraslarından biri siyasi varisliyin təmin olunmasıdır. O, özündən sonra Azərbaycan dövlətini müstəqil, milli maraqlara və milli-mənəvi dəyərlərə, xalqın ali iradısına əsaslanan siyasət həyata keçirməklə zirvələrə daşıyacaq lider – şəxsiyyət yetişdirməklə dövlətçilik tariximizin ən böyük xidmətlərindən birini göstərdi. Ulu öndərin inamı, xalqın böyük etimadı özünü tam doğrultdu. İlham Əliyev xalqın iradəsi ilə Prezident seçildikdən sonra ölkəmizin inkişafında yeni bir mərhələnin əsasını qoydu.

Prezident İlham Əliyevin ölkəmizə rəhbərlik etdiyi son 20 ilə yaxın müddət ərzində bütün sahələrdə möhtəşəm və tarixi əhəmiyyətə malik nailiyyətlər əldə olunub. Bir zamanlar kəşaf kimi görünən nəhəng enerji-nəqliyyat və infrastruktur layihələri dövlətimizin təşəbbüsü və liderliyi ilə reallaşdırılmış, Azərbaycan regional güc mərkəzinə və Cənubi Qafqaz bölgəsinin aparıcı dövlətinə çevrilmişdir. Prezident İlham Əliyevin müəllif olduğu milli inkişaf modelinin uğurla tətbiq olunması nəticəsində Azərbaycanda dayanıqlı iqtisadi sistem formalaşmış, bölgələrin davamlı və tarazlı sosial-iqtisadi inkişafı təmin edilmişdir. Onun rəhbərliyi ilə ölkəmizdə siyasi sistemin və ictimai-siyasi münasibətlərin inkişafına xidmət edən kompleks xarakterli islahatlar kursuna start verilməmişdir. Yeni siyasi konfiqurasiyanın formalaşdırılması, siyasi dialoq prosesinin dərinləşdirilməsi, yeni siyasi partiyaların qeydiyyatdan keçməsi, vətəndaş cəmiyyəti təsisatının inkişafına xidmət edən addımların atılması həm Azərbaycanın demokratik inkişaf yolunda inamla irəliləməsinə, həm də milli həmrəyliyin gücləndirilməsinə təkan vermişdir. Qırx dörd günlük Vətən müharibəsində qazandığımız möhtəşəm zəfər milli dövlətçilik tariximizin şərəfli qürur səhifəsinə çevrilmişdir.

Tarixi paralellər aparsaq, görürük ki, əgər Heydər Əliyev Azərbaycanı bir dövlət kimi müstəqilliyini itirmək təhlükəsindən xilas etmişdisə, Prezident İlham Əliyev ölkəni ulu öndərin vəsiyyətinə əməl edərək ərazi bütövlüyümüzün itirilməsi təhlükəsindən qurtardı. Bunların hər ikisi – müstəqillik və ərazi bütövlüyü tarixi xilaskarlıq missiyasının bir-birini tamamlayan qoşa qanadlarıdır. Çünki dövlətin mövcudluğu baxımından vəhdətdə olmalı bu iki şərtin birini digərsiz təsəvvür etmək mümkün deyil. Bu, siyasi varisliyin ən bariz nümunəsidir.

Əli HÜSEYNLİ,
Milli Məclis Sədrinin birinci müavini,
Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin sədri